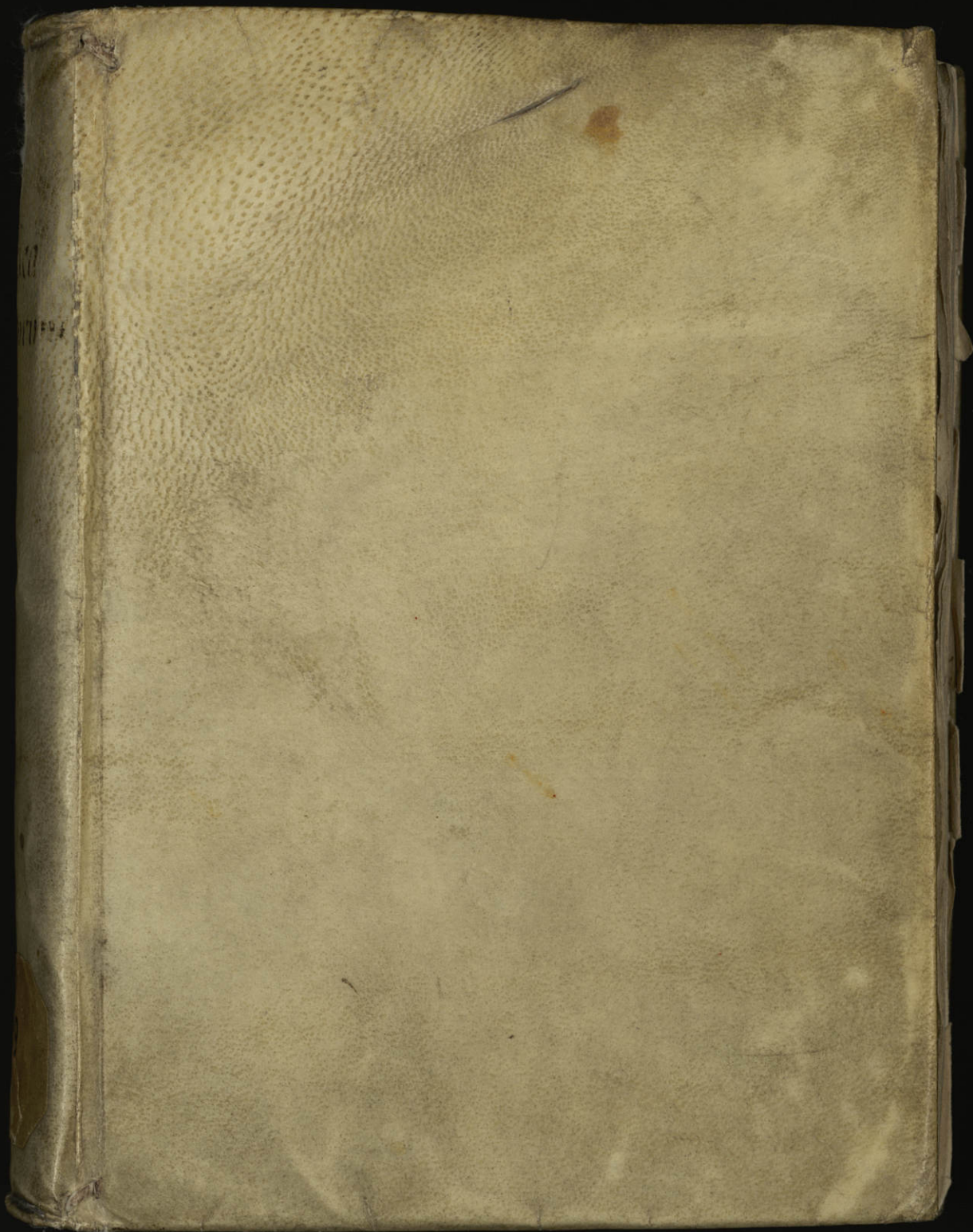

Thracia
Dimerzorum

17.

1289

XVe s. n^o ~~1140~~

~~n° 6309~~ 1289

- Cable dei mattoni contenute d'anni e volume
 1.° Christophori Richeri Chorignei de rebus turcarum libri
 quinque pagina 4.
 2.° Commentario dilectissime de turchi di Paulo jorio vescovo di
 nocera a Carlo quinto imp. auy pag. 65.
 3.° Laudivii equitis ad francinum Braltrandum in Epistola
 magni turchi prefatio pag. 108.
 4.° Gubelmi caordin obsidionis Rhodie urbis Descriptio pag. 131.
 5.° Chroue Guichardi Rhodie oratio super Rhodiorum oppugnatione
 et de ditione pag. 149.
 6.° Joan. Quintini pedis ad Sophum insulae Melitae descriptio
 pagina 161.
 7.° Sim. Pegnii Grinopi de foraticae desolatione oratio p. 174.
 8.° Mariani Barletti de obsidione scodrensi coniones variae
 a Memusette turcarum principe et ab aliis nisi critica
profectis compositae pag. 177.
 9.° Bellum scodrense pagina 249.
 10.° Vintiero Riagguggio del successo di Samagorta pagina 260.
 11.° Relation de la journal de succedi da alio pag. 264.
 12.° Copia di una lettera del sig. Secretario del illust. signore
pio andrea Doria con il vero disegno del luogo dove e seguita
l'agionata miglia sopra lepanto. pag. 268.
 13.° Lettera del Clarissimo S. Giuliano Diedo all'illustrissimo
sig. mare antonio D'arbaro nella quale e confid. il mare
si describe la gran battaglia navale pag. 272.

14. Alphonsi ~~patris~~ De federe e de Victoria contra
Lucas brevis enarratio pagina 303.
15. Johannis baptistae e Casarii De Victoria Christianorum
ad Chinadas oratio. pagina 314.
16. alla sacra maesta Del imperatore Rudolfo II.
Relatione di Mons. Gio Maria tagliaveri intorno
La presa di Gerasano con sue lettere pag. 322.
17. fedel Relatione mandata Dall illust. sig. Baldo
Di Cremona f. Oderando Vecchiotti pagina 332.

ORATIO HABITA AB
eloquentissimo Viro. F. Thoma
Guichardo Rhodio, iuris utriusq;
Doctore, Illustrissimi Hierosolymi
tanę Religionis Magistri Ora/
tore, coram Clemente. vii.
Pont. Max. in qua Rho-
diorum oppugnationis
& deditiois summa
continetur.

VV. 3. n. 2272.

ORATIO HABITA AB
 eloquentissimo Viro P. Thomae
 Cantuariensis Archiepiscopi
 Doctoris in Theologia
 contra Reginonis Magistri
 contra eum Commentum
 Pontificis in qua
 doctrinae opugnationis
 doctrinae summa
 continetur.

Oratio habita ab eloquentissimo uiro. F. Thomā Guichardo Rhodio, iuris utriusq; Doctore: Illustrissimi Hierosolymitanæ Religionis Magistri Oratore, coram Clemente. vii. Pont. Max. in qua Rhodiorum oppugnationis & deditiois summa continetur.

VLTA me dehortabantur. B. Pater Clement Pōtifex Maxime; ne in sacratissimo planeq; uerendo tuæ. S. conspectu, celeberrimoq; tot illustriū (uere dixerim) Heroum cōfessu, grauissimū orandi munus susciperem. Nescius quippe nō erā, quam præstanti ad id obeundū mihi opus foret ingenio, summa doctrina, insigni facundia, multipliciq; ac plena dignitatis dicendi facultate. Quibus sane oībus, ita me & natura & studio destitutū aīaduertebā: ut uel sola nō modo proficiundē, sed ne attentādē quidē tantæ rei cogitatioē, trepidarē, uehemēterq; cōpauescerē. Reuocabat me insup tenuis eaq; iniucūda rei, de qua dicturus sum, & uulgatissimæ & tristissimæ expectatio. A cuius profecto cōmemoratione, quasiq; acerbissimi doloris retractatione, sic abhorret animus ac resilit: ut non eloquendi facultatem, sed lachrymarū copiam / gemitus / crebraq; suspiria tāti casus recordatio mihi suppeditet. Quæ tñ res, parū meq; suffragatē sunt excusatioi: quominus puicerit tandē inuicta parēdi necessitas: meq; supra uires niti, & plusq; præstare posse; audere com

A ii

pulerit presens Hospitalis hierosolymitani Magister
Frater Philippus de Villerslileadā: qui me hic eius to-
tiusq; ordinis sibi cōmissi nomine profari iussit. Quo
fit, ut sola mihi supersit admirabilis tuę beatitudinis
mansuetudo immensaq; benignitas, propenso cuius
fauore, uelut pręsenti quodam numine fretus: non
nulla prius summatim attingam, quę inuisissimum
Christianę gentis hostem in nostrum tandem exitiū
impulerunt. Mox intermissa rerum semestri in oppu-
gnatione gestarum narratiōe: quibus singillatim me-
morandis longa p̄scribenda foret historia, p̄cipuas
Rhodię deditiōnis causas exponā. Postremo nō obli-
tus instituti morisq; antiqui, agam calamitosa hoc tē-
pore, quandoquidem lęto non licuit, solitam Hiero-
solymitanę Religionis huiusce Magistri totiusq; cō-
uentus erga tuam Beatitudinem, in supremi pontifi-
catus apicem nuper assumptam, Venerationem, ac
humillimam illibatamq; obedientiam, & submissio-
nem. Soltanus itaq; Soleymanus, Duodecimus otho-
manę familię Tyrannus, crebro secū animo uoluens
quoniam memorabili facinore p̄celleret, seq; non cō-
seruandis solum duodecim opimis Asię Regnis & tri-
bus Imperiis a patre sibi relictis, sed etiam longe pro-
pagandis quietiusq; regendis aptum mortalibus in-
dicaret: Capro prius Tauruno uulgo Belgradu oppi-
do apud Pannonios & situ & opere ualidissimo: in
Rhodi oppugnationem animum intendit. Nec iniu-
ria quidem, grauius nanq; ferebat eam insulam plus

151
ferme iniuriarum/direptionum/cladium/innumera/
biliumq; dispendiorum Turcis intulisse: quam uel
ceteras omneis Christianorū gentes & prouincias. Do-
lebat insuper formidolosam semper fore suorū nauiga-
tionem, per Cyclades Insulas, reliquaq; ditioni suę cō-
tigua Christianorum loca: quę a triremibus & diuer-
sis Rhodiorum nauigiis cōtra Turcarum latrocinia
infestationesq; cōtinue defenfabantur. Indignabatur
præterea metu Rhodiorum passim incurfantū, Aeg-
ypti, Syrię, totiusq; pene orientis ab hinc Sexenniū
subacti uestigalia & tributa in Byfantiū tuto cōuehī
non posse. Occurrebat ad hoc ignominiosa suorū stra-
ges uindicanda, alia in Rhodum obsidione truculen-
tissimi proauī sui tempore perpeffa: in qua celebris il-
la Rhodiorum uictoria diuinitus præluxit. Incitaba-
tur demum assiduis ac eisdem intolerandis suorum
in Rhodios, a quibus offensi fuerant, clamoribus &
querelis. Urgebant postremo sequissimum Hostē non
nulli Turcarum primores: quos non tam oppugnā-
dę Urbis nostrę, quam diripiendę cupiditas incessē-
rat. Sunt etiam qui affirmant, Tyrannum hunc ab
eius genitore morti propinquo, execrabili sacramen-
to adactum: ut cum primum sibi liceret, in Rhodios
expeditionem pararet. His igitur accensus, solā Rho-
don, ut sibi suisq; infestissimam mente concipit fun-
ditus excindendam. Proinde cum intelligeret Chris-
tianos Principes exacerbatis inter se odiis, asperri-
misq; discordiis conflictari: cūctaq; in occiduis Bello

flagrari, cędibusq; misceri: futurum coniiiciens, quod
utiq; postea obtigit, nullum uidelicet, aut perexiguū
atq; idem serum Rhodiis laturos subsidium: nihil ul
tra differēdum in tali occasione ratus: milites undiq;
acciri, exercitum cogi, ueteres classem refici, nouā fa/
bricari, arma/tela/machinas apparari, omnis generis
cōmeatus adduci, cęteraq; bellico usui necessaria ex/
templo cōparari iubet. Quibus celerius quam cuiquā
credibile est, confectis: & iam in procinctu paratis:
Rhodios per literas ad deditiōē hortatur, alioqui
se confestim aduenturum, & muros ab imo subruitu
rum enunciat. Rhodiis uero nihil consternatis expa
uefactisue, mira quędam aduersus tanti belli terrore
increscit audacia: pleniq; animorum & uirium, Hostē
opperiuntur imperterriti: seq; fortunam omnem pro
fide, patria, & penatibus subituros cōclamant. Paucis
deinde interiectis diebus, egressa iā pridem ex Bylan/
tio Turcarum Classis, natali Diui Ioannis baptistę
Christi pęcursoris celebritate in Rhodu; applicuit:
breuiq; interposita mora, terrestres copias ex licyę cō/
tinēti transuexit. Constabat ea classis ex Triremibus
aliisq; non longe absimilibus nauigiis, prope trecētis
Hostium uero numerum ueritati propius est: ducen/
torum plus minus fuisse millium. Ex quibus sexagin
ta ferebantur esse Metallicorum millia: qui suffodien
dis cuniculis tantum uacarēt. Reliqui autem quibus
& quam uariis armorum generibus instructi accesse
rint: quotue & quam immania tormēta ad quatiēdos

152
muros aduexerint: breuitas præterire cogit. Vere mihi
tamen hoc uideor esse dicturus: omnem flamma
to studio, nec sat scio, maioribus ne odiis an uiribus,
in nostram perniciem certaturos accurrisse: ut sibi uin
cendum inibi, aut moriendum animis obstinarent. Quod
cum idem quoque semper extiterit constantissimum Rhodiorum
propositum: credi uix potest, quam infensus utrinque
animis compugnatum sit, atrociterque seuitum. Qua in
re, tametsi uix sexcenti ordinis nostri milites & quinque
Rhodiorum millia essent: qui tractandis armis & etate
& uiribus idonei forent: tantum nihil secius ab
fuit, ut paucitas ipsis animum imminuerit: ut non so
lum arceri Hostis, uerum etiam ultro lacessendi fer
uore accenderetur. Post aliquot itaque dies, in traiciendo
exercitu, conuehendis comitatibus, exonerandis
in littus sarcinis, speculandis locis, figendis tentoriis
aliisque (ut fieri assolet) rebus ordinandis transactos:
Cœpta est, illa omnium post natos homines acerrima
Rhodie Urbis oppugnatio. Quam maximopere
stupendam efficiunt, potentissimus imprimis turcarum
exercitus & terra & mari adprime tremendus: mox in
gentes nullibi que locorum tam horrendæ molis furibus
que impetus Machine, saxeos globos septem, octo quo
que & nouem palmorum rotunditatis interdum noctuque
torquentes: quibus non crassissima mœnia tantum
quati, sed mœtes etiam ipsi subuerti potuissent. Quadra
ginta insuper & quinque cuniculi: ex quibus licet duos
& triginta transuersis suffossionibus exceperimus:

Et clam coeptis obuiam itum sit: reliqui tamen terrifi-
ca suppositi ignis ui erumpente, permagnam muro-
rum & propugnaculorum partem imis sedibus disie-
serunt, cunctaq; propemodus dissiliie fecerunt. Acce-
dant eodem oportet, quoniam ea parum processisse
uidebantur: densissimi passim terre aggeres, quibus
tecti hostes urbi admouebantur: montq; longe altius
muris ex humo cōgestus: quem ab octingentis plus-
minus passibus ad urbis usq; fossas prouoluerūt. Ad-
de iis postremo peruicacissimū sex mensium in op-
pugnādo laborē, quindecimq; conflictus asperimos,
in quibus scēdissima cum Turcarum strage (annuen-
te deo) uictores semper fuimus: aliaq; pene innume-
ra, quæ ne longius confectet & loci & temporis ratio
uetat. Supprimi tamen haud potest, notum iam cun-
ctis & testatū proditionis facinus: in quod exarserat
nefarius ille, non sine diris execrationibus nominan-
dus, Frater Andreas Damaral Portugallensis/nostri
cōuentus Cācellarius. Qui cū defuncto inclytę recor-
datiōis fratre Fabritio de Carretto, uiro undecūq; pru-
dētiss. mo laudatissimoq; mira quadā dominādi cupi-
dine magistrū appeteret, ubi primū presentē hunc
Magistrū ardua Religiois negociā tūc in galliis stu-
diose procurantem, & nil tale cogitantem, in demor-
tui locum uidit sublectum: tanta fremuit indignatio-
ne, tanto arsit dolore, tanta deniq; percitus est uecor-
dia: ut nihil haberet pensi, si Religionem ipsam, quā
ideo perosus erat, proprię etiānum salutis discrimine

perditum iret. Crebrescente ergo fama Turcarū Ty-
 rannum omni studio & conatu expeditionē in Rho-
 dios moliri; eum uti propere acceleret, per unum ex
 suis seruis, confictæ redemptionis prætextu ex com-
 posito in Constantinopolim missum, obnixè sollicitatē
 reiꝫ gerendę tempus adesse significat. Mox consultā
 tibus magistro & concilii proceribus, de aduocando
 quamprimum subsidio, implorandaq; Christianorū
 principum ope; instanter reclamabat, nihil tam cito
 opus esse; compertissimum sibi fore dictitans, Hostē
 alio pergere; atq; ita complures in suam trahebat sen-
 tentiam. Obsessa deinde Rhodo, confertaq; pugna,
 quoties uiri rei militaris periti/obstrui, excuari, ful-
 citi, præmuniriue quicquam intus debere edocebant;
 quo & hostilis impetus ualidius sufferri, & Urbis de-
 fensionis tutius prospici posset; solus ille assentiētibus
 cæteris, acerrime dissentiebat. Qui ut ocyus perfice-
 ret quod conceperat nefandus proditor; p. literas ba-
 listæ telis alligatas, partim a se, partim a quodam eius
 famulo, in hostilem campum missas; sæpe Tyrannū
 de iis, quæ domi agebantur præmonebat; consilia ape-
 riebatur, ne absisteret hortabatur, breui Vrbe potiturus,
 sumptusq; omneis ex Rhodiēsi præda eum, supra uo-
 ta, refarciturum asserebat. Quo tandem famulo inter-
 cepto, & re patefacta (nec enim dissimulari tantum
 scelus poterat nec latere) uterq; proditiōis accusatur.
 patronus ueridica famuli uniusq; spectatæ probitatis
 presbiteri Rhodii confessione ac testimonio conuincit

citur. Primus itaq; pœnam luit præfatus malefici ad
minister, qui ad extremus usq; uitæ spiritum, in eadē
perstans confessione: nullam (ait) mortis, quam iure
quidem suꝝ promeritus. exposco ueniã; nec fonti igno
scite, sed morituro tantum bene (quæso) precemini.
Pergenti ad supplicium patrono, cum sacra quædam
intemeratæ Virginis p̄sentaretur imago. Aufer a me
(inquit) perfidus, lignus istud; atq; ita capite mulcta/
tus est. Sub idem fere tempus, paulo tamen ante/dete
cta est alia quoq; proditio cuiusdam iudæi xp̄ianaz fi
dem falso profitentis. Qui se hostis iussu Rhodū ac
cessisse falsus est; ut eam circumspectius exploraret, &
si sors aliquando tulisset, prodere satageret. Quo in ne
gocio mirum est, quā sedulus fuerit & uersutus; nihil
enim Rhodi actum/nihil tentatum/nihil deniq; uul
gi sermone agitur: quod non statim Turcis signifi
candum curauerit. Hinc itaq; effectum est, ut non so
lum cum ferocissimis hostibus dimicatum sit; sed cuꝝ
proditione & perfidia præmissorum. De quibus quo
niam eo tempore sumptum est supplicium: quo iam
totius rei summa grauiter periculabatur, longius me
in his progredi non sinit, multiplex deditiois/expli
canda ratio. **POST** tot igitur pugnas innu
merabilesq; sphericorum saxorum iactus, quibus si
mul & præuastis cuniculis diruti quattuor in locis
muri facilem hosti pandebant aditum; cum eo uen
tum esset, ut sex & triginta dierum spacio, ligneis
tantum uallis ac obicibus interpositis / res cominus

158
ageretur cum hostibus, ad quin quaginta supra centū
passus intra Urbem suffodiendo paulatim immisissis:
Turcarum Tyrannus ad colloquium nos euocari, &
deditionis legem proponi iubet. Quod simulac perce
ptum est, repens in Vrbe uarie (ut fit) dissidentium
oboritur contentio. Tunc Magnanimus hic Rhodio
rus princeps, qui iam inde ab initio bellaci quodā ar
descens spiritu, nullis se unquam subtraxit periculis
quominus uite contemptor, Urbis saluti consuleret:
militesq; pugnādo magis quam horrando animaret:
in medium prouolat, & quisnam uos (ait) strenui cō/
milites dilectiq; Ciues rumor transuersos agit? Quē
ue animis iniecta uos interturbat anxietas? cur non
potius una omnes in Hostem irruimus, solita excipi
mus uulnera, mortem oppetimus, ac debitā fidei pa
trique pietatem exoluimus? Haud multo post, cū for
tius instaret Hostis, & perforatis undiquaq; ual
lis nostros passim sterneret incautos: adeo, ut nec col
lapsa denuo instaurandi, nec ullum nobis respiran
di daretur otium: cuncti, rebus impensius diffide
re/ præsidia deserere / stationes a paucis ac eisdem gran
di mercede conductis tutari / omniaq; segnius geri
coeperunt. Quapropter uigilantissimus Rhodi
Magister, conuocato frequenti ordinis concilio, iisq;
pripue, quibus militum / munitioū / & cōmeatuū cu
ra demādata fuerat: rei periculū exponit, & defensio
nis, si quæ excogitari possent, remedia quarit. Quæ
prolatis omnium sententiis nulla prorsus occurrerūt.

præter illa, quæ salutem desperantibus relinquuntur. Id quod intelligi facillime potest, ex his quæ subnecta. Rhodiorum siquidē Bello adhuc utilium paucitas, uix ad mille quingentos redacta: atque eos quidem incessabili armorum gestatione attritos: per diis nocturnisque excubiis fessos: macie confectos/ac irrequieto sex mensium labore, nulla unquam uelut tacitis induciis quiete sumpta, cōfractos: Munitiones Rhodi & quæ durante obsidione ex Coos insula & diui Petri Castro in Caria sito, aliisque Religionis arcibus clam per uniremes conuectæ fuerant, penitus absumptæ: Commeatum præterea aliarumque rerum ad belli usum necessariarum, crescens indies penuria: Hostis quoque ab urbe propellendi uis adempta: & (quo maxime obsessorum animi decidebant, uiresque deficiebant) externi subsidii (fortuna aduersante) sublata spes omnis: manifestam humanæ opis in tutanda amplius urbe desperationem arguebant. Ex qua sane re, cum ineuitabile propediē moriendi fatum nobis immineret: effici non potuit, quin maxima commiseratione noster permotus sit acriterque ingemuerit animus: ob immanem hostis ferociam, qua Rhodianam in plebem, nullo sexus aut ætatis habito discrimine, sequiturum liquido concernebamus. Nam quæ Scithici Caucaſi rupes, qui nemorum specus, quæ tam horrendæ Indorum solitudines, tantæ unquam atrocitatis feras aluerunt: quas in discruciantis rhodiis non feritate superasset immitis Tyrannus: uersabatur insuper ante oculos angebatque nos plurimum; laborio-

fa & fortassis nulla post nos futura religionis nostræ
 instauratio. Quippe cū in diuersis orbis partibus neuti
 quam defuerint, qui rem aliter successuram autuman
 tes, de eius iam beneficiis & prouentibus occupandis
 usuique priuato adscribendis cogitarent: fecissentque haud
 dubie ni mirifica pię memorię Antecessoris tui Adria
 ni prouidētia restitisset; perspicueque declarasset magnę
 curę eam Religionem sibi fore. Quibus omnibus ad/
 ducti, ut interea sacrosanctas omittam reliquias, quas
 Turcensis conspurcasset obscenitas, deditiois cōuen
 tionem adhortantibus præcipuis Rhodiorum ciuibus
 tandem admisimus. Qua facultas nobis dabatur, die/
 bus decem Rhodo decedendi, & res nostras quo lu
 beret asportandi; remansuris uero ciuibus & insula/
 nis, quinquennalis tributorum & quorumuis onerum
 promittebatur immunitas; iis autem qui inde abire uel
 lent, p totū proximum trienniū alio commigrandi se/
 curitas; nullaque postremo puerorum in fidei abnegatio
 nem compulsio, factum proculdubio, quod si ad calcu/
 lum reducat, & ueris quas obiter attigi ratiōibus ex/
 pendatur: laudi potius quam culpę uertetur ab his, q
 re parum cognita, nos incriminantur & deliquisse con
 tendunt. Sed cum res humanę ita sese habeant: ut in
 uictoriis uel ignauis gloriari liceat: aduersę res etiam
 bonos detrectet: æquo id quoque inter alia patimur ani
 mo. Non ignari suum cuique loquendi quod sentiat reli
 ctum arbitrium. Quod tametsi multis sæpe de causis,
 a uero deflectat; sola tamen rei & impigre & fortiter ge

stæ nos solatur & recreat conscientia . Quod potuimus
enim uel supra uires præstitimus . plus uelle q̄ posse in
animo quidem fuit: sed posse tantum ita ualuit: ut nec
hostis quod pertinaciter connitebatur effecerit, & no-
bis quod minime opinabamur euenerit. Quod non ali-
unde factum credimus, quam ab immensa omnipoten-
tis dei clementia: qui tot piis fidelium precibus & uo-
tis, q̄bus p̄ incolumitate Rhodi iugiter excubabāt, mo-
tus: seueriorem ultionem in mitiorem pœnam conuer-
tit: efferumq; Tyrannum iam ad palmam erectum, de-
ditionem petere subegit: ut nos a morte ad uitam, a de-
speratione ad spem, ab exilio ad præsentem salutem re-
uocaret. Quamquam ad id quoq; mouerent hostē, Cos
insula, diui Petri Castrum: & tria oppida in uerticibus
trium montium Rhodiensis insulæ sita: Quorum ex-
pugnationi non parū cum laboris tum sanguinis se im-
pensurum uerebatur: nescius bellicas eorum locorum
munitiones clam (ut dictum est) in Rhodon subuectas.
Animaduertebat etiam supremā irruptionem non sine
cruentissima suorum clade fieri posse. Ex quibus tene-
bat constantior inter ipsos fama octoginta plusminus
ad illum usq; diē bello morboq; absorpta fuisse Tur-
carum millia: quamuis pleriq; centum, non pauci ui-
ginti supra centum affirmarēt. Quinto itaq; die, ab eo
quo datis utrinq; obsidibus firmata est deditionis pa-
ctio: quo die salutifera Christi celebratur natiuitas, mi-
serabilem Rhodon ingressa est eiq; seruile Iugū impo-
suit, uictrix Turcicæ sceditatis Colluies. Quo quid

(per superos queso) ægrius ferendum: acerbius dolendum
 grauiusue lugendum uniuerso Christianorum generi
 contingere poterat: Etenim capta est illa omnium insu-
 larū citra controuersiam & nobilissima & celeberrima,
 ubi quattuordecim supra ducentos annos, tot enīz mili-
 taris noster in ea uiguit ordo, firmissimum Catholicæ
 fidei contra turcensem perfidiam constitit præsidium:
 unica Christianæ gentis in oriente tutela: peregrinan-
 tium diuersorū; naufragorum portus: miserorum sub-
 uentio: pauperum alimonia: languidorum xenodochiū
 nullibi terrarum pulchrius aut magnificētius, totiusq;
 ærumnosæ græciæ protectio: iuuamen/atq; perfugium:
 O sortem iniquam. O luctuosissimum casum. O perpe-
 tuo deflendam Rhodiæ urbis amissionē. O deniq; gra-
 uissimam & uix ullis reparandam sæculis Hierosolymi-
 tanæ militiæ, immo totius Christiani populi, iacturā.
 Exanimāt nos profecto atq; subinde enecant, iuges ille-
 gitimæ, quibus captiua Rhodos suā deplorat serui-
 tutem. Heu heu me infœlicem in quantā delapsa sum
 (inquit) calamitatem: quantum in me malorum exun-
 dauit pelagus: quam atroci premor Tyrannide: quam
 tetrīs adiratæ naturæ monstris inseruio: quāta polluo-
 r fœditate: quibus diuexor flagitiis: quo circūuenior astu:
 quot expilor rapinis: quantis afficior cōtumeliis: quibus
 crucior angoribus: quātis deniq; uel ipsi hosti miseran-
 dis afflictor malis. Quis tam barbarus/tam immanis/
 tam ferus/in tanta meę sortis acerbitate fletū & lachry-
 mas cōtineret? Huccine mea erga Christianam tempu

blicam beneficia euasere: iis ne p̄san tur p̄miis? hoc
mea in oēs demeruit pietas: Quid enim studii/ quid la
boris/ quid officii/ quid , quod meę p̄stare quiuerint
uires, p̄termisi: quod pro cōmuni Christianorum sa
lute, frequenti cum meorū cēde non semper impende
rim? Quod pyratarū latrocinia sustuli? quot naues ab
hostibus captas liberaui? & quoties ne permultę cape
rētur obstiti? quot captiuos e uinculis exemi? quot ser
uos in liberratē asserui? quibus nō suppetias tuli? quos
non opibus iuui? uirtute adauxi, omniq; sincere Cari
tatis affectu p̄sequuta sum? Agnoscūt hęc nimio plus
quam uellent, Aegei maris insulę cunctaq; Christianæ
plebis oppida per orientem sparsa. Quæ cum hactenus
nihilominore cura, quam me ipsam a crebris Hostium
inursionibus tutata sim: nūc ad uictorū (proh dolor)
insolentiam/ crudelitatem/ p̄dam/ atq; libidinē expo
sita, quo se nā misera uertent? quem obtestabūtur? quē
implorabunt? O spem fallacē. O cogitationes meas ina
nes. Siccine uestrum Christiani principes mihi speran
dum erat auxilium? ut dum aduersus cōtractas totius
Asię, nec exiguas Europe, uires: sola pro Christi fide pu
blicaq; salute certarē: a uobis indefensa impięq; negle
cta hostibus profligāda desereret? Nullane uos Rhodi
miseratio cœpit? Quæ periculum quod in oēs intende
batur auertit. quæ districtos a multorū iugulis gladios
depulit. quæ tam exitiale ac funestam pestē Christia
nitati, horrenda cum uastitate, ingruētē, suo restinxit
excidio. quæ demū ut omnibus prodesset, ipsa se tandē

157
perdidit. Sed iam plus satis Rhodię urbis lamentatio/
ni datum. cui ut ipse quoq; in tanta uigritudinis, ma/
ximaq; rei indignitate non nihil indulgerem: pietas me
cōpūxit amissę Patrię. Quę tāto doloris sensu meū exul/
cerauit animū: ut ois, quātula in me cunq; fuerit, ad di/
cēdū alacritas penitus elāguerit. CETERVM de cur/
sis a me strictim iis q̄ ad Rhodi oppugnationē simul &
deditiois causas p̄tinere uisa sunt: superuacaneū est
beatissime Pater, ea nūc referre: q̄ post calamitosuz eue/
tum, usq; ad nostrum in hanc almam Urbem acces/
sum, & terra & mari pertulimus. Tum quod nota per/
uulgataq; sint, tum leuandi tēdii gratia, quod sermo/
nis longitudine uobis iam obrep̄sisse uideo: tum uel
maxime, ne recentem Pōtificatus tui gratulationem,
longiori tristium rerum cōmemoratione perturbem:
A qua parum quidem profuturę faceffant querelę:
lētisq; acclamatōibus excipiat lux illa, quę tot in/
sanis bellorum moribus, cōcusso terrę orbi: spem pa/
cis attulit singularem. Quę certissimam christiani no/
minis Hostibus profligationē interminatur. Hoc est,
qua pręcellentes mirificęq; uirtutes tuę (diuina ad/
spirante clementia) te Patrem optimum clementissi/
mumq; in hoc summi Apostolatus fastigium euexe/
runt. Te inquam, cuius tot egregię summis uirtutibus
partē laudes elucescunt: ut nulla sit oratiōis ubertas,
nullus dicēdi uigor, qui in eis percēsendis cōdigneq;
extollendis non uehementer exudet atq; fatiscat. O
diem illum faustum, qui tibi lucis auspicia protulit.

72
O beatam Medicum familiam, quæ tanto gloriatur
alumno. Ea. n. est, primaria in clytæ Florentinorum Ci-
uitatis domus: cui generis claritudo, opū affluentia,
numerosus insignium uiroꝝ prouētus, exactissimaq;
totius uirtutis obseruantia decus peperit sempiternū
Eoꝝ magis, quod peculiari quodā amore, uelut a na-
tura insito bonarum Artium disciplinas ita semp am-
plexa est: ut cunctis eazꝝ professoribus, nulla toto in-
latio domus liberalior officiosiorq; patuerit. Ex qua
non pauciores me hercle uiri prodierūt, toga belloq;
clarissimi: quam ex multiplicibus Athenarum sectis
memorabiles Philosophi. eximia quozꝝ facinora, non
est, cur hoc loco memorē: tū quod celebriora sint, quā
ut ulla egeant attestatiōe: tum quod in tuo censu nun-
quam reponenda duxeris, quæ maiores tui prudenter
strenueq; gesserunt. Nam/ & si minime diffitendum
est, quin te ad uitę decora tanquam domesticę laudis
exempla prouocarint: usq; eo tamen a puerilibus an-
nis tuo pte ingenio ad præcelsi cuiuspiā honoris sum-
mæq; amplitudinis gloriam annexus es: ut iam tum
non uulgarem quandam de te omnes conciperent
expectationem. Nec id quidem leui (ut interdum
euenit) argumento, sed facili coniectura. Quid enim
aliud præclara tua indoles, ornatissimi mores, uitæ cā-
dor, probitas/ modestia/ equitas/ constātia/ altaq; pru-
dentia & in uiridi etate cana maturitas spondebant:
quam excellens quidpiam & sublime: quale nunc læ-
titiæ pleni suspicimus & ueneramur? Eo accedebat,

mira quedam in quibusuis sacrosanctæ sedis apostoli/
 cæ rebus obeundis dexteritas, inauditaq; solertia: ut in
 terea taceam uberrimos dignitatû prouetus, ab amplif/
 sima tua erga memoratâ sedē merita obtentos. Quibus
 porro omnibus instructus adornatusq; in supremū ec/
 clesiasticæ potestatis culmen assumptus es. Quæ profe/
 cto res, si post incredibilem propinquorû affiniûq; bea/
 titudinis tuæ lætitiâ, nōnullis, ut certe pluribus, grata
 esse debet: ea pculdubio Hierosolymitani ordinis Ma/
 gistro nobisq; omnibus supra ueri fidem & gratissima
 & iucundissima. Crebro siquidem recolentes, quo amo/
 ris feruore, qua pietate, quo affectu, Sanctitas tua,
 cum in minoribus esset, prælibatum ordinem constan/
 tissime prosequuta sit: ut eius etiam insigne plusculos
 annos gestare non paruifecerit: memores insuper, quā
 peruigili studio/cura / industria / atq; sedulitate res no/
 stras, æque ut pprias, apud fœlicis recordationis Pon/
 tifices Leonē piētissimū eius fratrē germanū, & Adria/
 num Sextū protexerit fouerit amplificarit: non de fore
 speramus, quin eo propensiori animo, nūc afflictas sit
 subleuatura, quo gloriosius sinceræq; amicitia cōueniē/
 tius est: in aduersis iuuisse, quam in secundis arrisisse.
 Huic etiā rei patrocinator, q; præter intimam tuæ beati/
 tudinis erga nos beneuolentiam uereq; paternam dile/
 ctionem: nulli mortalium maior quam tuæ clementiæ
 attributa est potestas, nobis opitulādi paratiorq; cōmo/
 ditās oblata. Quibus fit, ut & moderatius, quam infixi
 doloris magnitudo patiat, acceptam feramus cladē,

Et nullōs postea fortunę impetus te uiuente pertimescimus. Ob quę uerbis exprimi non potest, quanto exultamus gaudio, ineffabiliq; iucunditate perfruimur. Maximas superis gratias agentes, quod afflictionis nostrę miserti, talem nobis in ipso urgentissimę necessitatis articulo, Pontificem tribuerunt: quo nec meliorem, nec ordinis nostri amantio rem sperare, nedū optare fas erat. Te itaq; Sanctissime pater, unicū in terris Iesu Christi Vicarium, Summum Romanę Ecclesię Antistitem, ac indubitatū Petri successorem agnoscimus/colimus/ueneramur. Tuāq; in clementia misericordissimi Redemptoris nostri Maiestatem, qua possumus cordis puritate, adoramus. Et, ut rationi cōsentaneum est, gratulamur beatitudini tuę. Gratulamur apostolico solio. Gratulamur publicę Christianorum quieti. Quandoquidem futurum ominamur, ut inclytis prouidentię tuę auspiciis, propediem sedatis bellorū procellis, tranquillitas pacis orbi reddatur: exoptataq; tandiu in cōem hostē expeditio suscipiat. Ad quod fortiter audendū, cū orthodoxę fidei defensio suadeat: uexatę toties laceratęq; Christianę plebis miseratio impellat: ac instantis periculi, quod in omnes conflatur, necessitas urgeat: non est, ut tua Sanctitas, alioqui perse satis animata, uerbosis cohortationibus excitetur. Tempus ergo nunc appetit Clementissime Pater: siquādo alias, ut immanis illa fera quę nunquā cicurari & mansuescere didicit: cui nulla res gratior, quā Christianorum cruor, quam cędes,

quã ante oculos trucidatio: quæ demum tot annos in
 nostram ruit perniciem: tuo ductu atq; uirtute, conci
 dat discerpatur intereat. Quod si (diuina fauente gra
 tia) contigerit, quæ res unquã gesta est, præstantior:
 quæ laudabilior: quæ gloriosior: Quas tunc iubilãtis
 ppli gratulatiões audies: Quos plausus fieri cernes:
 Quibus laudum præconiis celebrabere: Quæ tam in
 grata immemorue posteritas, tantę rei gloriã non in
 mortalitatis beneficio prosequetur: Sed iam me lon
 gius, quã rebar, progressum ad se reuocat: Hospitalis
 Hierosolymitani Magister hic humilis, pauperũq;
 Iesu Christi custos, Qui post tot ærumnas constanti
 animo perpessus, domo tandẽ in hac eius canicie eie
 ctus / & uix e tanto naufragio emerfus: non habuit,
 quo & decentius & salubrius confugeret: quam ad sa
 cro sanctã hanc sedem apostolicã, eiusq; Sanctissimũ
 recolendæ memoriæ tũc Antistitem Adri. uti scilicet,
 casus eidem suos exponeret, militiamq; sibi creditã
 non alio, quam cœlesti auxilio, a tam rabidis Turca
 rum faucibus ereptam offerret dederetq;. Quod cũ p
 ingrauescentem ualetudinem, breuiq; subsequutam
 præfati Pontificis ad superos migrationem minime li
 cuerit: nunc uero post prænarratum rei dolendę suc
 cessum, ac exhibitam Sanctitati tuę profusa cum gra
 tulatione uenerationem, se, ordinem ipsum, eiusq; cõ
 uentum, cui hactenus modestissime præfuit, qua ma
 xime potest humilitate ac reuerentia sedi huic Apo
 stolicę, tuęq; clementię arctissime commendat eiusq;

protectioni penitus addicit. Quā suppliciter orat atq;
obsecrat, ut eundem ordinē de Christiana Republi
ca, cui maximo semper usui fuit, eritq; dum uiribus
subsistet, optime meritum: ab hoc lamentabili statu,
quo poterit auxilio, fauore, & autoritate subleuare di
gnetur. Eius beneficia ad fidei tuitionem & piam hō
spitalitatem erogata, iubeat sedulo conseruari. Iura
itidem constitutiones/usus/statuta/ordinationes/im
munitates/exemptiones/& priuilegia quęcunq;, per
Romanos Pontifices ac sedē apostolicā Hierosolymi
tanę Religioi cōcessa: inuiolabili cōfirmationis inno
uationisq; munimie roboret: eaq; nullatenus ob amif
sas rhodū infringi abrogariue posse, decernat. Horret
quoq; xpianos principes: ut nobis faueant: & res n̄as
in eorum dominiis sitas, tueantur & protegant. Quę
omnia cum persuasissimum nobis sit, pater Clemētis
sime, te alacri promptoq; animo propediem effectui
rum: minimeq; passurum ut tantę Religionis digni
tas in hoc tui Pontificatus æuo corruat: nihil ultra no
bis superest exposcendum, nisi ut summus rerum om
nium opifex diutissimam perenni cum felicitate ui
tam Clementiæ tuæ largiatur.

Dixi.

Impressum Romę per magistrum Marcellum
in Campo Florę, xxx, die Decēbris, M. D. xxiii.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

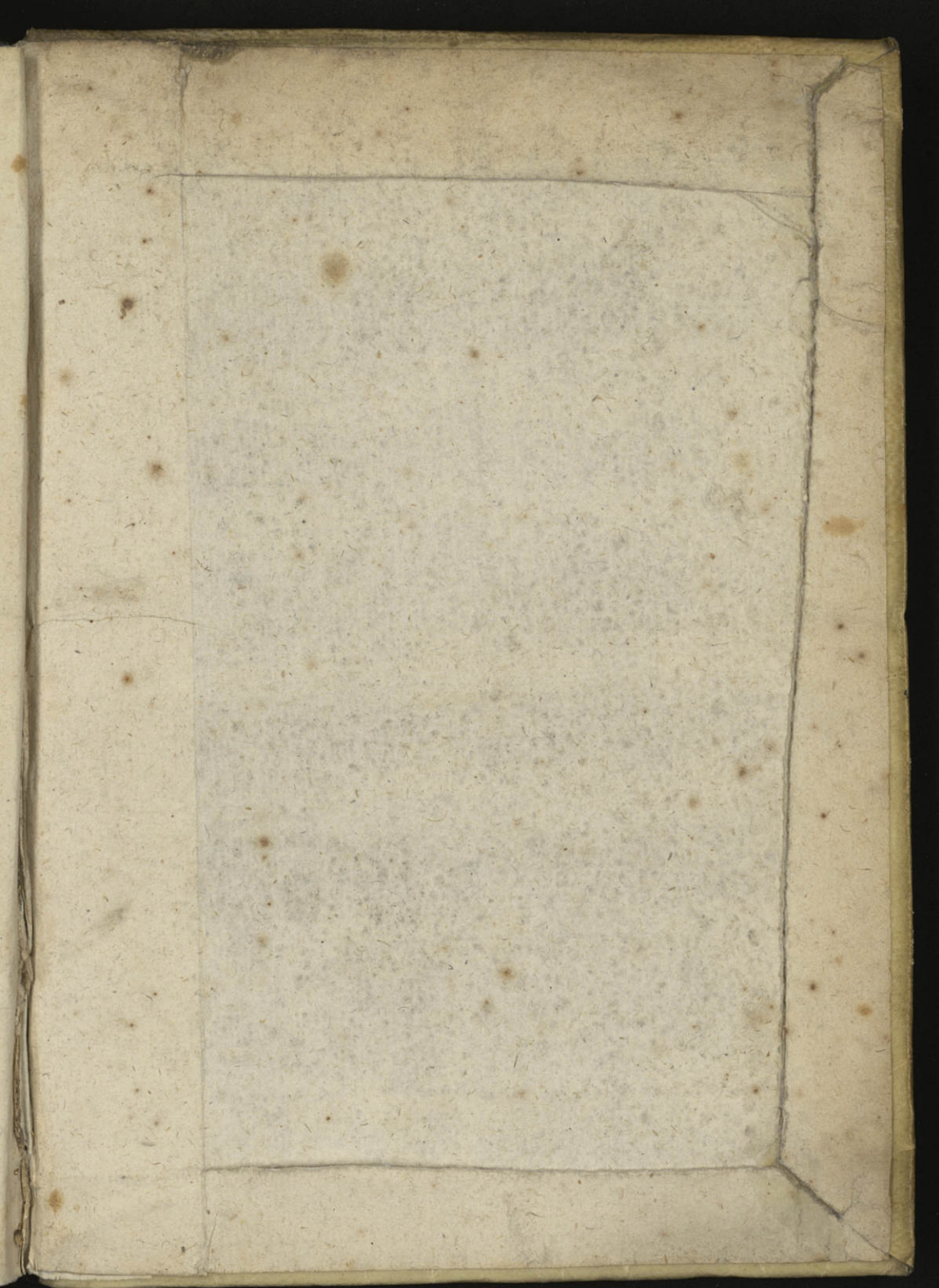
[Small handwritten mark or signature]

[Faint handwritten notes or markings along the right edge of the page]

XXII

The
Din

